

Az ERTI Gépkísérleti Állomásán fejlesztett, jelenleg sorozatgyártás előtt álló, LKT függesztőkeret, erdőművelési gépek működtetésére

Kedvező jelnek tekinthető, hogy az ERTI Gépkísérleti Állomása kialakította az LKT traktorra szerelhető függesztő berendezést, amely módot ad az erdőművelési gépek alkalmazására. Több kezdeményezést tapasztaltunk más üzemekben is. Reméljük, hogy a kérdés a holtpontról kimozdul, az egész erdőművelési géppark modernizálásával együtt megoldás születik a domb- és hegyvidéki területek erdőművelésének gépesítésére is.

A FATERMELÉSI RENDSZER ÉS A FÜRÉSZÜZEMI FELDOLGOZÁS KÖLCSÖNHATÁSA

ZELNIK PÉTER

A fakitermelés és a fűrészipari feldolgozás, vagyis a két termelő tevékenység közötti kapcsolat előnyösségének vagy hasznosságának a mértékét a feldolgozás szempontjából közvetlenül nem az határozza meg, hogy a fahasználat milyen fakitermelési rendszer alkalmazásával történik, hanem az, hogy a kitermelésből származó fűrészipari alapanyag milyen mértékben elégíti ki a piaci igények szerint orientált feldolgozás mennyiségi és minőségi kívánalmait.

A különböző fakitermelési rendszereknek e tekintetben követett meghatározó szerepük van. Nem kétséges az, hogy ilyen alapon is előnyösebbek a hosszúfás kitermelési rendszerek. A rövidfásak, amelyeknél a felkészítés általában tő mellett történik, már eleve sem igen tudnak alkalmazkodni a feldolgozás igényeihez, mert nagy a munkahelyi, szervezeti távolság, különállás a

felkészítés és a feldolgozás között. A hosszúfás rendszereknél, amelyeknél a felkészítés erdei rakodón, vagy szállító út mellett, illetve alsó rakodón vagy felkészítő telepen történik, már inkább lehetőség nyílik a feldolgozás igényeinek kielégítésére, mert a felkészítés közelebb kerülhet a feldolgozáshoz. *Legjobb megoldásként a felkészítés irányítását és végrehajtását a fűrészüzem végreheti*, ha ehhez megvannak a szükséges előfeltételek.

Az erdészeti felkészítés elsődleges célja az, hogy a kitermelt faanyagból olyan választékot állítson elő, amely számára maximális értékkihozatalt jelent és további manipulálás nélkül alkalmas közvetlen értékesítésre vagy gazdaságon belüli feldolgozásra. E cél elérése érdekében általános érvényű felhasználási utasítások szabályozzák a kitermelés és a felkészítés során követhető eljárásokat, amelyeket az erdészeteknek kell a saját viszonyaikra alkalmazni. Mivel a körülmények és az adottságok erdészetenként, de még erdészeteken belül is igen eltérőek, az utasítások helyszínré alkalmazásának végrehajtása sem történhet egységes eredménnyel, vagyis a különböző helyeken végzett felkészítésben lényeges eltérés fordulhat elő, különösen a fűrészipari alapanyag méreti és minőségi választékolásában.

Erdészeti felkészítés esetén általában minden központi ráhatás ellenére az erdészet nagyobb értékkihozatalt célzó érdekei kerülnek előtérbe, amelynek megfelelően a minél nagyobb iparifa kihozatalra törekszik és ennek érdekében növeli a rönkhányadot a fagyártmányfa rovására.

A felkészítés során a hossztolást rendszerint a központilag szabályozott hosszak és átmérők szerint végzik el az erdészetek. E hosszméretek szerinti hossztolás igen sok esetben nem felel meg a fűrészüzemben előállítandó termékek méreteinek. A feldolgozás a piaci igények szerint változó termékek méreteinek megfelelően megkövetelné a változó hosszúságra történő darabolást. A jelenlegi piaci helyzet megkívánná, hogy a fűrészüzem szinte napra készen tudja, milyen alapanyagot termel az erdészet, hol tárolja, milyen a mérete, minősége, mert csak így tud versenyképes maradni. A fűrészüzemi felkészítés a hazai gyakorlatban még egyáltalán nem terjedt el, holott alkalmazását kellően indokolná egyrészt a gazdaságokon belüli saját fűrészüzemi feldolgozás, másrészt a hosszúfás fakitermelési rendszerek alkalmazása.

A fűrészüzemi felkészítés fogalma nem területi meghatározást jelent, nemcsak a fűrészüzem területén belüli felkészítést tekinthetjük fűrészüzemi felkészítésnek, hanem azt is, ha a területén kívül végzett felkészítés közvetlen irányítása és vezetése a fűrészüzem hatáskörébe tartozik, ha a hosszúfa felkészítése közvetlen és szerves munkaműveleti kapcsolatban áll a feldolgozással. A fűrészüzemi felkészítés fontosabb kihatásai a feldolgozásra a következők:

- A felkészítés során olyan választékok is keletkeznek, amelyek módosítják a fűrészüzem termelési profilját, és tevékenységi körét. Keletkeznek feldolgozásra nem szánt hengeresfa választékok, mint a lemezipari rönk, bányafa, papírfa, farostfa, tűzifa stb., amelyek közvetlen értékesítéséről is a fűrészüzemnek kell gondoskodnia. A nagyobb mennyiségben jelentkező fűrészipari vékonyfa feldolgozására is fel kell készülnie az üzemnek.
- A fűrészüzemen belüli és az arra szolgáló telepi felkészítés révén lehetőség nyílik nagyteljesítményű, korszerű technika és technológia alkalmazására a felkészítési műveletek végrehajtásához.
- A fűrészüzemi felkészítés nagyobb lehetőséget nyújt a rendelkezésre álló faanyag komplex feldolgozására és célszerűbb hasznosítására. A fűrészüzem az előállítandó termékeknek megfelelő minőség szerint választékolhat.

- A hosszúfás alapanyag fűrészüzemben történő választékolása az elsődrendű biztosítéka annak, hogy a termelendő készárúnak megfelelő minőségű és méretű alapanyag kerüljön feldolgozásra. A felkészítés szigorúbb technológiai fegyelme lehetővé teszi, hogy az alapanyag túlméretei a minimálisra csökkenjenek. E két tényező számottevő kihatást jelent eredményezhet.
- Az erdészeti felső- és alsórakodói felkészítés fűrészüzemi irányítás alá helyezése főként szervezeti változtatásokat tesz szükségessé, míg a fűrészüzemen belüli, vagy külön telepi felkészítés megvalósításához a szervezeti módosításokon túlmenően anyagi-műszaki előfeltételek biztosítása szükséges.
- A fűrészüzemi felkészítés útján kedvezőbben manipulált alapanyag felhasználása javítja a termelőgépek kihasználását, emeli a feldolgozás értékkihozatalát, növeli a termelés hatékonyságát és végső soron hozzájárul a feldolgozás gazdaságosságának fokozásához.

Az elmondottakat alátámasztják a Faipari Kutatóintézetben az 1983. és 1984. évek során lefolytatott összehasonlító kísérleti vizsgálatok eredményei. A kísérletben a hosszúfa egyik részének felkészítése teljes mértékben fűrészüzemi irányítással történt, másik részének felkészítését az erdészet végezte a korábbi gyakorlatnak megfelelően. Az összehasonlító kísérlet lényege, hogy egyrészt a felkészítésre és feldolgozásra kerülő faanyag, illetve az erre a célra kitermelt hosszúfa közel azonos habitusú, méretű és minőségű legyen, másrészt pedig a különböző felkészítések útján előállított fűrészüzemi alapanyag azonos termelési feltételek és körülmények között kerüljön feldolgozásra. 1983-ban a kísérleti vizsgálatokat bükk fafajra, 1984-ben tölgyre végeztük el más-más fűrészüzemben, illetve az erdészetnél. A vizsgálati eredmények főbb mutatószámai:

- A vágásterületi felkészítés fűrészrönk kihatása bükk fafaj esetében 77,08⁰/₀, tölgy fafaj esetében 43,03⁰/₀, a fűrészüzemi felkészítés során a fűrészipari alapanyag kihatás bükk fafajnál 85,47⁰/₀, tölgy fafaj esetében pedig 42,28⁰/₀.
- Az erdészeti felkészítésű 127,57 m³ (bükk) hengeresfából összesen 74,833 m³ fűrészipari primér terméket állítottak elő, ami 58,66⁰/₀-os, tölgy fafaj esetében a 135,03 m³ hengeres fából pedig 73,38 m³ termék készült, ami 54,34⁰/₀-os kihatásnak felel meg. A másik fajta, fűrészüzemi felkészítésű 171,30 m³ (bükk) hengeres fából 112,547 m³ termék készült, ami 65,70⁰/₀-os, illetve 133,36 m³ (tölgy) hengeres fából 82,4541 m³ fűrészipari primér termék készült, ami 61,83⁰/₀-os kihatásnak felel meg. Ezek az eredmények azt bizonyítják, hogy a fűrészüzemi felkészítéssel a rendelkezésre álló fűrészipari alapanyagból több fűrészipari primér terméket állítottak elő.
- Bükk fafaj esetében az értékkihozatali különbség 32,534,— Ft, tölgy fafajban 70,540,— Ft volt.

Egyértelmű a következtetés, hogy a hosszúfás alapanyag fűrészüzemi felkészítése jelentős mértékben javítja a fűrészipari primér termékkihatalt, illetve az értékkihozatalt, kedvező a mind teljesebb faanyag-hasznosításra.